

לה: תורה אור השלם

אלו נאמרין פרק שביעי סוטה

מסורת הש"ס

- (א) [מסופתה פ"ח].
- (ב) [מסופתה ס"ג].
- (ג) [מסופתה ס"ג].
- (ד) [מסופתה כ"ט].
- (ה) [מסופתה כ"ט].
- (ו) [מסופתה כ"ט].
- (ז) [מסופתה כ"ט].
- (ח) [מסופתה כ"ט].
- (ט) [מסופתה כ"ט].
- (י) [מסופתה כ"ט].
- (יא) [מסופתה כ"ט].
- (יב) [מסופתה כ"ט].
- (יג) [מסופתה כ"ט].
- (יד) [מסופתה כ"ט].
- (טו) [מסופתה כ"ט].
- (טז) [מסופתה כ"ט].
- (יז) [מסופתה כ"ט].
- (יח) [מסופתה כ"ט].
- (יט) [מסופתה כ"ט].
- (כ) [מסופתה כ"ט].
- (כא) [מסופתה כ"ט].
- (כב) [מסופתה כ"ט].
- (כג) [מסופתה כ"ט].
- (כד) [מסופתה כ"ט].
- (כה) [מסופתה כ"ט].
- (כו) [מסופתה כ"ט].
- (כז) [מסופתה כ"ט].
- (כח) [מסופתה כ"ט].
- (כט) [מסופתה כ"ט].
- (ל) [מסופתה כ"ט].

הנהגות הב"ח

(א) ג"מ סהק"ס משה בעבר הירדן גלגל מלא:

מוסף רש"י

לרבות שבוחרין לארץ. כע"פ סה"ט משנה אומות וז"ל:

חוספות שאג"י

לכבוד: מאן אמרין אבדת. מי הכפיף שהבטת ולא הולת את עמך מן השבי. ועוד מי פייס שנפשיס. ל"ה. כתיב כידון בדברי הימים ויבאו עד גורן כידון ובשמואל כתיב גורן נבך. בתחלה כשכא הארץ שם נעשה להם כידון ההורג שהורג את עמך ולאחר ששתייה שם י' חרשים בבית עובר ארום נעשה להם כידון שהיין את ביתו כדמיס ויבך ו' את עובד ארום. ושפתי כ"ס רבי מנחם ב"ר חלבן גורן נכון הוא גורן ארונה היבסי. וא"כ הוא גורן [הי"ג] בתחלה כגון ולבסוף כידון על שם המיבוס שתחלתו בני ולבסוף חרוב ובידון לשון שבר וחרובן הוא כמו יראו עיני כידון. כ"ה: וכחלה להם למטה למען אשר לא ילמדו אתכם וגו'. לעיל מ"ה: [מכ"ב] כי החיים תהייס דברי זה תבנו למטה להודיע ליד אומות היושבין חוץ מגבול ארץ ישראל שלא נצטוו להחריסם אלא על אותם שבתי הנבולים נצטוו להחריסם כדי שלא ילמדו אותם פשיס המקולקלין אבל אותן היושבין בתוצה לארץ אם חזרין בתשובה נקבל אותם ושבחוה אן מקבלין דמתבת יראה הם עושים הי"ג בחו"ס אם אתם חזרין כ"ס אנו מקבלין אתכם. ל"ה: ה"ג ושבת שביו לרבות כנענים שבחוצה לארץ. ויקרא בחו"ל כתיב כי תגא למלחמה מארץ לתוצה לארץ והכי בני כספרי כי תגא למלחמה במלחמת הרשות הכתוב מדבר על תגא משמע כשתחלה על דעתך [לצאת]: ושבית

מאן אמרין דאמריי. מי הכפיף כשעסקת ולא הללית את עמך מן הסביי ועמה מי מפייס כשנפשיס. ל"ה מאלף: וכ"ס שבע פריס ושבעה אילים. בדברי הימים והכי רשיה דקרא ויהי עגור האלהים את הלוים נושאי ארון ברית ה' ויחזו שבעה פריס ושבעה אילים: מילאם כל ארץ ישראל כמות.

מוצאות דעל גז פסייע מוצת: כפיז כידון. בדברי הימים כתיב ויבאו עד גורן כידון וישלח עמא וגו' וכשמואל כתיב גורן נכון: כחלה. כשכא הארון שם נעשה להם כידון ההורג שהרג עמא: ולכסוף. עובד שנשמה שם ששה מלכסוף כתיב ארום נעשה כן שהיין את ביתו דכתיב [שמואל ב' ו'] ויבך ה' את עובד ארום [אשמו ושמה כלומיה] אשמו של עובד ארום ושמה כלומיה ילדו ו' ששה ששה כסרס אחד והיינו דכתיב פעלתי השמימי כי כרכו אלהים [ד"ה"א כ"ו] וכתיב א"כ ששים ושנים לעובד ארום.

ושמעתי בשם ר' מנחם ב"ר חלבן גורן הוא גורן ארונה היבסי וא"כ הוא ה"ג כחמילה נכון ולכסוף כידון על שם המוצה שחמילתו בני וסופו חרוב וכידון לשון שבר וחורבן הוא כמו יראו עיניו כידו [איוב כ"א]: נמואל. סיפא דברימא' דלעיל הוא אלא משום דמנא נה ועל דבר זה נעשה עמא אפקייה ככל הי: שפטידי משפ בעברי הירדן בערכוס מואב.

תמא דברימא' ש קאי גלגל כנען קרי עבר המוצה עבר הירדן וכי קאי בערכוס מואב או בשאר המסעות קרי ארץ כנען עבר הירדן והוא עבר המערבי: בגלגל. לאחר שכתבו מואב להמונא דבר עייל קיפלוס וכו' את עובד ארום. ושפתי כ"ס רבי מנחם ב"ר חלבן גורן נכון הוא גורן ארונה היבסי. וא"כ הוא גורן [הי"ג] בתחלה כגון ולבסוף כידון על שם המיבוס שתחלתו בני ולבסוף חרוב ובידון לשון שבר וחרובן הוא כמו יראו עיני כידון. כ"ה: וכחלה להם למטה למען אשר לא ילמדו אתכם וגו'. לעיל מ"ה: [מכ"ב] כי החיים תהייס דברי זה תבנו למטה להודיע ליד אומות היושבין חוץ מגבול ארץ ישראל שלא נצטוו להחריסם אלא על אותם שבתי הנבולים נצטוו להחריסם כדי שלא ילמדו אותם פשיס המקולקלין אבל אותן היושבין בתוצה לארץ אם חזרין בתשובה נקבל אותם ושבחוה אן מקבלין דמתבת יראה הם עושים הי"ג בחו"ס אם אתם חזרין כ"ס אנו מקבלין אתכם. ל"ה: ה"ג ושבת שביו לרבות כנענים שבחוצה לארץ. ויקרא בחו"ל כתיב כי תגא למלחמה מארץ לתוצה לארץ והכי בני כספרי כי תגא למלחמה במלחמת הרשות הכתוב מדבר על תגא משמע כשתחלה על דעתך [לצאת]: ושבית

מאן אמרין דאמריי. מי הכפיף כשעסקת ולא הללית את עמך מן הסביי ועמה מי מפייס כשנפשיס. ל"ה מאלף: וכ"ס שבע פריס ושבעה אילים. בדברי הימים והכי רשיה דקרא ויהי עגור האלהים את הלוים נושאי ארון ברית ה' ויחזו שבעה פריס ושבעה אילים: מילאם כל ארץ ישראל כמות. מוצאות דעל גז פסייע מוצת: כפיז כידון. בדברי הימים כתיב ויבאו עד גורן כידון וישלח עמא וגו' וכשמואל כתיב גורן נכון: כחלה. כשכא הארון שם נעשה להם כידון ההורג שהרג עמא: ולכסוף. עובד שנשמה שם ששה מלכסוף כתיב ארום נעשה כן שהיין את ביתו דכתיב [שמואל ב' ו'] ויבך ה' את עובד ארום [אשמו ושמה כלומיה] אשמו של עובד ארום ושמה כלומיה ילדו ו' ששה ששה כסרס אחד והיינו דכתיב פעלתי השמימי כי כרכו אלהים [ד"ה"א כ"ו] וכתיב א"כ ששים ושנים לעובד ארום. ושמעתי בשם ר' מנחם ב"ר חלבן גורן הוא גורן ארונה היבסי וא"כ הוא ה"ג כחמילה נכון ולכסוף כידון על שם המוצה שחמילתו בני וסופו חרוב וכידון לשון שבר וחורבן הוא כמו יראו עיניו כידו [איוב כ"א]: נמואל. סיפא דברימא' דלעיל הוא אלא משום דמנא נה ועל דבר זה נעשה עמא אפקייה ככל הי: שפטידי משפ בעברי הירדן בערכוס מואב. תמא דברימא' ש קאי גלגל כנען קרי עבר המוצה עבר הירדן וכי קאי בערכוס מואב או בשאר המסעות קרי ארץ כנען עבר הירדן והוא עבר המערבי: בגלגל. לאחר שכתבו מואב להמונא דבר עייל קיפלוס וכו' את עובד ארום. ושפתי כ"ס רבי מנחם ב"ר חלבן גורן נכון הוא גורן ארונה היבסי. וא"כ הוא גורן [הי"ג] בתחלה כגון ולבסוף כידון על שם המיבוס שתחלתו בני ולבסוף חרוב ובידון לשון שבר וחרובן הוא כמו יראו עיני כידון. כ"ה: וכחלה להם למטה למען אשר לא ילמדו אתכם וגו'. לעיל מ"ה: [מכ"ב] כי החיים תהייס דברי זה תבנו למטה להודיע ליד אומות היושבין חוץ מגבול ארץ ישראל שלא נצטוו להחריסם אלא על אותם שבתי הנבולים נצטוו להחריסם כדי שלא ילמדו אותם פשיס המקולקלין אבל אותן היושבין בתוצה לארץ אם חזרין בתשובה נקבל אותם ושבחוה אן מקבלין דמתבת יראה הם עושים הי"ג בחו"ס אם אתם חזרין כ"ס אנו מקבלין אתכם. ל"ה: ה"ג ושבת שביו לרבות כנענים שבחוצה לארץ. ויקרא בחו"ל כתיב כי תגא למלחמה מארץ לתוצה לארץ והכי בני כספרי כי תגא למלחמה במלחמת הרשות הכתוב מדבר על תגא משמע כשתחלה על דעתך [לצאת]: ושבית

שלושה מיני אבנים היו. ירושלמי ג' מיני אבנים הן אבני המלון ואבנים שהיוסם יושע תחת רגלי הכהני' ואיסטגלויות שנתן להם משה אמר רבי יצחק פשוט לן ארבעה מיני אבנים הוה אמר ר' קימן בר זבדא ויאות און ונגמו און תימר אבנים שהקים יושע תחת כפות רגלי הכהנים משוקעות הן כמים און תימר איסטגלויות שנתן להן משה כבר נכנסו עמיהן לארץ אלא אס כן כמה אנו קיימין כדאבנים שהקים יושע להן על גב הירדן: כיצד כתבו ישראל את התורה. בתוספתא רבי יהודה אומר על גבי המוצה כמטה אצל כירושלמי מני על אבני המלון נכתבו דברי ר' יהודה ר' יוסי אמר על אבני מוצה נכתבו מאן דלמר על אבני המלון ככל יוס ויוס אומות העולם היו משלמין נוטריין ומשלין את המורה שהיתה כמטה בשנעיס לשון מ"ד על אבני המוצה לא לשעה היו ונגמו ו' עונדו הוא מעשה נסי נתן הקב"ה בינה כ"כ כל אומה ואומה והשילאו את המורה שהיתה כמטה בע' לשון מ"ד על אבני המלון נכתבו נוחא ונדת אותם נסיד אלא מאן דלמר על אבני המוצה [נכתבו מאן] אקוד כסיד בין כל און ואון: ועל דבר זה נתתם גז ד"גם צבאר שחת. ואס מאלמר תיפוק ליה דכשעת מתן תורה המורה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלו ו"ל דעגסו זה גדול הוא שלאחר שהיתה כמטה נכנס ולא רלו לגמור ומיכו מימה והאלמר כפ"ק דמסכת ע"ז [דף כ'] דעדין יש להן פתחון פה שילמרו כלום פתח ענינו הר כנייית כישראל וכל זמן שיש להן פתחון פה און נתחתם גז ד"גים: לרבות כנענים שבחוצה ארץ.

תימה היאך קבלוה לרוב שהרי היא היתה מנענעיס שנתוכה כדמיאם כספרי כפרשת נהעלותך ומה אס מי שהיתה מעס שנלמר זו לא תחיה כל נשמה ו'נעל שקירבה עגמה כך קירבה המקוס] וארמנ קאי ואמריין נמי כמס' מגילה [דף י"ב] שנתגיירי ועסנה יהושע והכל משמע דכנענים שנמוכס לדברי הכל שאין מקבלין אותן ושמא על פי הדיבור היה ו'ואמר לו שקודס שהחמילו המלחמה היו מקבלין שהרי כתיבת המורה על גבי האבנים היה קודס שהחמילו במלחמה ואפילו הכי לא היו מקבלין אלא היושבים חוץ לגבול ישראל כמס' פירוש"י [ו'א] היה מנינו למימר דאס היו חזרין אז בתשובה נעשה שכתבו את המורה אפילו כנענים שכתובה היו מקבלין ואפילו לר' יהודה ולמען אשר לא ילמדו אתכם

לעשות קאי מני אשבעה אומות והכי משמע נמי לשון הספרי כפרשת שופטים ושטוריס למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות עשין תשובה און כהרגין און מקבלין אותן לא קמי אלא און כהרגין ולא משמע אותם שזיה הקב"ה לא תחיה כל נשמה און כהרגין ולא נלמר לא תחיה כל נשמה אלא לאחר שהחמילו יהושע נעשה במלחמה שהרי יהושע ושלח שלח פרוצונמאות הרודה להשלים להלם יתם אלמא אותן שהיו רוצין להשלים לא היה הורגן [ו'ארין לומר] אותן שהיו רוצין להשלים קודם שהחמילו במלחמה ראשונה ואך רחב קיבלה עליה קודם שהחמילו במלחמה ולא נתלקו רבי יהודה ורבי שמעון אלא צאות כנענים שחון לגבולים אס מקבליים אותם חזיריס בתשובה מקבלין אותן אלא אכנעניס שנחוצה לארץ ולאחר

מאן אמרין דאמריי. מי הכפיף כשעסקת ולא הללית את עמך מן הסביי ועמה מי מפייס כשנפשיס. ל"ה מאלף: וכ"ס שבע פריס ושבעה אילים. בדברי הימים והכי רשיה דקרא ויהי עגור האלהים את הלוים נושאי ארון ברית ה' ויחזו שבעה פריס ושבעה אילים: מילאם כל ארץ ישראל כמות. מוצאות דעל גז פסייע מוצת: כפיז כידון. בדברי הימים כתיב ויבאו עד גורן כידון וישלח עמא וגו' וכשמואל כתיב גורן נכון: כחלה. כשכא הארון שם נעשה להם כידון ההורג שהרג עמא: ולכסוף. עובד שנשמה שם ששה מלכסוף כתיב ארום נעשה כן שהיין את ביתו דכתיב [שמואל ב' ו'] ויבך ה' את עובד ארום [אשמו ושמה כלומיה] אשמו של עובד ארום ושמה כלומיה ילדו ו' ששה ששה כסרס אחד והיינו דכתיב פעלתי השמימי כי כרכו אלהים [ד"ה"א כ"ו] וכתיב א"כ ששים ושנים לעובד ארום. ושמעתי בשם ר' מנחם ב"ר חלבן גורן הוא גורן ארונה היבסי וא"כ הוא ה"ג כחמילה נכון ולכסוף כידון על שם המוצה שחמילתו בני וסופו חרוב וכידון לשון שבר וחורבן הוא כמו יראו עיניו כידו [איוב כ"א]: נמואל. סיפא דברימא' דלעיל הוא אלא משום דמנא נה ועל דבר זה נעשה עמא אפקייה ככל הי: שפטידי משפ בעברי הירדן בערכוס מואב. תמא דברימא' ש קאי גלגל כנען קרי עבר המוצה עבר הירדן וכי קאי בערכוס מואב או בשאר המסעות קרי ארץ כנען עבר הירדן והוא עבר המערבי: בגלגל. לאחר שכתבו מואב להמונא דבר עייל קיפלוס וכו' את עובד ארום. ושפתי כ"ס רבי מנחם ב"ר חלבן גורן נכון הוא גורן ארונה היבסי. וא"כ הוא גורן [הי"ג] בתחלה כגון ולבסוף כידון על שם המיבוס שתחלתו בני ולבסוף חרוב ובידון לשון שבר וחרובן הוא כמו יראו עיני כידון. כ"ה: וכחלה להם למטה למען אשר לא ילמדו אתכם וגו'. לעיל מ"ה: [מכ"ב] כי החיים תהייס דברי זה תבנו למטה להודיע ליד אומות היושבין חוץ מגבול ארץ ישראל שלא נצטוו להחריסם אלא על אותם שבתי הנבולים נצטוו להחריסם כדי שלא ילמדו אותם פשיס המקולקלין אבל אותן היושבין בתוצה לארץ אם חזרין בתשובה נקבל אותם ושבחוה אן מקבלין דמתבת יראה הם עושים הי"ג בחו"ס אם אתם חזרין כ"ס אנו מקבלין אתכם. ל"ה: ה"ג ושבת שביו לרבות כנענים שבחוצה לארץ. ויקרא בחו"ל כתיב כי תגא למלחמה מארץ לתוצה לארץ והכי בני כספרי כי תגא למלחמה במלחמת הרשות הכתוב מדבר על תגא משמע כשתחלה על דעתך [לצאת]: ושבית

מאן אמרין דאמריי. מי הכפיף כשעסקת ולא הללית את עמך מן הסביי ועמה מי מפייס כשנפשיס. ל"ה מאלף: וכ"ס שבע פריס ושבעה אילים. בדברי הימים והכי רשיה דקרא ויהי עגור האלהים את הלוים נושאי ארון ברית ה' ויחזו שבעה פריס ושבעה אילים: מילאם כל ארץ ישראל כמות. מוצאות דעל גז פסייע מוצת: כפיז כידון. בדברי הימים כתיב ויבאו עד גורן כידון וישלח עמא וגו' וכשמואל כתיב גורן נכון: כחלה. כשכא הארון שם נעשה להם כידון ההורג שהרג עמא: ולכסוף. עובד שנשמה שם ששה מלכסוף כתיב ארום נעשה כן שהיין את ביתו דכתיב [שמואל ב' ו'] ויבך ה' את עובד ארום [אשמו ושמה כלומיה] אשמו של עובד ארום ושמה כלומיה ילדו ו' ששה ששה כסרס אחד והיינו דכתיב פעלתי השמימי כי כרכו אלהים [ד"ה"א כ"ו] וכתיב א"כ ששים ושנים לעובד ארום. ושמעתי בשם ר' מנחם ב"ר חלבן גורן הוא גורן ארונה היבסי וא"כ הוא ה"ג כחמילה נכון ולכסוף כידון על שם המוצה שחמילתו בני וסופו חרוב וכידון לשון שבר וחורבן הוא כמו יראו עיניו כידו [איוב כ"א]: נמואל. סיפא דברימא' דלעיל הוא אלא משום דמנא נה ועל דבר זה נעשה עמא אפקייה ככל הי: שפטידי משפ בעברי הירדן בערכוס מואב. תמא דברימא' ש קאי גלגל כנען קרי עבר המוצה עבר הירדן וכי קאי בערכוס מואב או בשאר המסעות קרי ארץ כנען עבר הירדן והוא עבר המערבי: בגלגל. לאחר שכתבו מואב להמונא דבר עייל קיפלוס וכו' את עובד ארום. ושפתי כ"ס רבי מנחם ב"ר חלבן גורן נכון הוא גורן ארונה היבסי. וא"כ הוא גורן [הי"ג] בתחלה כגון ולבסוף כידון על שם המיבוס שתחלתו בני ולבסוף חרוב ובידון לשון שבר וחרובן הוא כמו יראו עיני כידון. כ"ה: וכחלה להם למטה למען אשר לא ילמדו אתכם וגו'. לעיל מ"ה: [מכ"ב] כי החיים תהייס דברי זה תבנו למטה להודיע ליד אומות היושבין חוץ מגבול ארץ ישראל שלא נצטוו להחריסם אלא על אותם שבתי הנבולים נצטוו להחריסם כדי שלא ילמדו אותם פשיס המקולקלין אבל אותן היושבין בתוצה לארץ אם חזרין בתשובה נקבל אותם ושבחוה אן מקבלין דמתבת יראה הם עושים הי"ג בחו"ס אם אתם חזרין כ"ס אנו מקבלין אתכם. ל"ה: ה"ג ושבת שביו לרבות כנענים שבחוצה לארץ. ויקרא בחו"ל כתיב כי תגא למלחמה מארץ לתוצה לארץ והכי בני כספרי כי תגא למלחמה במלחמת הרשות הכתוב מדבר על תגא משמע כשתחלה על דעתך [לצאת]: ושבית

1. וך באנשי בית שמש כי ראו בארון ה' וך בעם שבעים איש חמישים ארץ איש וימאכלו העם גדולה. שמואל א' י' י' 2. ויהי כי יצעדו נושאי ארון ה' ששה צעדים ויובח שור ומריא: שמואל ב' י' ג' 3. ויהי בעוד האלמים את הלוים נושאי ארון ברית ה' ויובדו שבעה פריס ושבעה אילים: דברי הימים א' טו כ' 4. ויבאו עד גורן כידון וישלח עמא את דוד לאתו את הארון כי ששמו חבקי: דברי הימים א' י' ג' 5. ויבאו עד גורן כידון וישלח עמא אל ארון האלהים ויחזו בו כי ששמו חבקי: שמואל ב' י' ג' 6. בעבר הירדן בארן מואב הואיל משה באר את התורה הואת לאמר: דברים א' ה' 7. ותכסה עיניהם את כל דברי התורה: הואת כעבר למען אשר תבא אל הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך ארץ נחמ' חלב ודבש כבארש דברי ה' אלהי אביהיך לך: דברים כ' ג' 8. וקחבה על התורה הואת כל דברי התורה הוא באר ויבטי: דברים כ' ג' 9. ושנים עשרה אבנים הקיס יהושע בתוך הירדן תחת מנב רגלי הכהנים נושאי ארון הברית ויהי שם עד דיום הזה: יהושע ד' ט' 10. ואת שתיים עשרה האבנים האלה אשר לקחו מן הירדן הקיס יהושע בגלגל: דברים כ' ג' 11. למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבת אשר עשו אללהיכם והוצאתם לך אלהיכם: דברים כ' ג' 12. והיו עמים משרפתם אלהיכם כמאש כבש עמ' ישיעו לך יב' 13. כי תגא למלחמה על ארץ ארץ ונתנו ה' אלהיך בידך וישיבה שכיו: דברים כ' א'